

Handläggare
Kristina Björkegren Linder
Telefon: 08 508 33 890

Till
Utbildningsnämnden
2019-04-25

Ändringar i läroplaner vad gäller kunskapsområdet sex och samlevnad

Svar på remiss från Skolverket, dnr 2018:01394

Förvaltningens förslag till beslut

1. Utbildningsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till Skolverket som svar på remissen.
2. Beslutet justeras omedelbart

Lena Holmdahl
Utbildningsdirektör

Lee Orberson
Grundskoledirektör

Sammanfattning

Utbildningsnämnden har fått Skolverkets förslag till ändringar i läroplaner vad gäller kunskapsområdet sex och samlevnad på remiss. Utbildningsförvaltningen ställer sig positiv till Skolverkets förslag. Samtidigt ser förvaltningen att viktiga moment riskerar att gå förlorade i undervisningen när begreppet *sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter* (SRHR) byts ut mot mer generella skrivningar. Om begreppet slopas i läroplaner bör elevernas rätt till kunskap om SRHR garanteras på annat sätt. Utbildningsförvaltningen delar Skolverkets bedömning att det kan vara tid att se över läroplanstexterna ur ett helhetsperspektiv.

Bakgrund/Ärendet

Utbildningsnämnden har fått Skolverkets förslag till ändringar i läroplaner vad gäller kunskapsområdet sex och samlevnad på remiss. I Skolverkets uppdrag från regeringen har ingått att komma med förslag till hur undervisningen i kunskapsområdet sex och samlevnad i det obligatoriska skolväsendet, gymnasieskolan, gymnasiesärskolan och vuxenutbildningen kan stödjas på ett bättre sätt genom en ökad tydlighet i läroplanerna. Skolverket ska i sitt

förslag särskilt beakta frågor om hedersrelaterat våld och förtryck, samtycke och pornografi. Regeringen vill med uppdraget stärka kvaliteten och likvärdigheten i sex-och samlevnadsundervisningen.

I föreliggande remiss har Skolverket redovisat förslag till ändringar i läroplanerna för grundskolan, grundsärskolan, sameskolan, specialskolan, gymnasieskolan, gymnasiesärskolan och vuxenutbildningen inom kunskapsområdet sex och samlevnad. Skolverkets ambition har varit att i möjligaste mån samordna skrivningarna i de olika läroplanerna. Det innebär att förslagen till ändringar är gjorda med samma lydelse i läroplanerna för de fyra obligatoriska skolformerna samt i läroplanerna för gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. Med anledning av skolformens karaktär är inte de nya skrivningarna lika omfattande för vuxenutbildningen.

Övergripande föreslås att kunskapsområdet i samtliga berörda läroplaner byter namn från *Sex och samlevnad* till *Sexualitet och relationer*. Skolverket har gjort bedömningen att begreppet *sexualitet och relationer* bättre motsvarar den bredd av perspektiv som den ämnesintegrerade sex- och samlevnadsundervisningen består av. Begreppet beskriver på ett tydligare sätt den allsidiga och holistiska sex- och samlevnadsundervisning som är framskrivnen i kurs- och läroplaner. Skolverket betonar att området ska behandlas återkommande och att utbildningen ska främja elevernas hälsa, bidra till deras förståelse för egna och andras rättigheter, förmedla betydelsen av frivillighet, ömsesidighet och respekt samt utveckla elevernas kritiska förhållningssätt till framställningar av relationer och sexualitet. I förslaget redovisas även överväganden och förtydliganden till ändrade lydelse för de särskilt identifierade områdena hedersrelaterat våld och förtryck, pornografi och samtycke.

Skolverket gör bedömningen att begreppet *hedersrelaterat våld och förtryck* inte bör användas i läroplanstexter då det ligger på en alltför detaljerad nivå för att passa in i läroplanens form och struktur i övrigt. Uttrycket bedöms också vara svårtolkat och kan leda till att grupper ställs emot varandra. Skolverket har istället valt att betona elevers rättigheter, bland annat genom att föreslå en hänvisning till barnkonventionen i läroplanen. Tillsammans med formuleringar som syftar till att stärka alla elevers förutsättningar att göra trygga och självständiga val samt deras förståelse för egna och andras rättigheter anses området täckt. På motsvarande sätt har Skolverket valt att inte använda begreppet *pornografi*. Det har ansetts för snävt för att passa in i läroplanens generella skrivningar. Skolverket väljer istället att uttrycka betydelsen som *frivillighet, ömsesidighet och*

respekt samt elevernas *möjlighet att utveckla ett kritiskt förhållningssätt till hur relationer och sexualitet framställs i olika medier och sammanhang*. När det gäller begreppet *samtycke* görs bedömningen att skolans dokument ska harmonisera med lagstiftningens och därför väljer man att i förslaget i stället använda ordet *frivillighet*.

Med ett tydligare fokus på hälsoperspektivet inom kunskapsområdet har nya formuleringar kring det vedertagna begreppet *sexuell och reproduktiv hälsa* utarbetats. Även här gör Skolverket bedömningen att det är för specifikt för att passa in i läroplanens form och väljer i stället att använda begreppet *hälsa*.

I den avslutande konsekvensanalysen påpekar Skolverket att det finns en risk att läroplanstexterna blir alltmer osammanhängande och obalanserade när förändringar genomförs utifrån enstaka perspektiv, hur angeläget det än må vara med de senaste årens ändringar kring sex- och samlevnad, jämställdhet och digitalisering. Skolverket föreslår att regeringen överväger ett mer samlat arbete med att se över läroplanstexterna.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av grundskoleavdelningen i samverkan med gymnasieavdelningen och avdelningen för stöd kring lärande och elevhälsa.

Förvaltningens synpunkter

Utbildningsförvaltningen ställer sig positiv till Skolverkets förslag till ändringar i läroplaner vad gäller kunskapsområdet sex och samlevnad. Utbildningsförvaltningen delar också Skolverkets bedömning att det kan vara tid att se över läroplanstexterna ur ett helhetsperspektiv. Läroplanerna är för centrala för att de ska riskera att bli osammanhängande och svårlästa. Utbildningsförvaltningen anser att de förslag till förändringar som presenteras förefaller genomtänkta och väl avvägda. Detta särskilt med tanke på hur myndigheten har valt att svara på uppgiften om frågan som rör hur hedersrelaterat våld och förtryck, samtycke och pornografi ska omfattas av sex- och samlevnadsundervisningen. Det gäller även bedömningen kring formuleringen *sexuell och reproduktiv hälsa* som Skolverket anser är för specifikt för att passa in i läroplanens allmänna delar. Samtidigt ser förvaltningen att viktiga moment riskerar att gå förlorade i undervisningen med slopande av formuleringar som ”sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter”, ”sexuell och reproduktiv hälsa” och ”sexuell hälsa”. Begreppet *sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR)* är sedan länge

etablerat såväl nationellt som internationellt. Det sammanför hälso- och rättighetsaspekter inom sexualitetsområdet för unga; aspekter som rör ungas rättigheter och rätten att få kunskap om dessa rättigheter. Om skrivningarna reduceras till *hälsa* i syfte att skapa en så generell nivå som möjligt bör elevernas rätt till kunskap om SRHR garanteras på annat sätt.

Förvaltningens förslag

Utbildningsförvaltningen föreslår att utbildningsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till Skolverket som svar på remissen.

Beslutet föreslås bli justerat omedelbart med anledning av remissens svarstid.

Bilaga

”Remiss avseende förslag till ändringar i läroplaner vad gäller kunskapsområdet sex och samlevnad”, Skolverket dnr. 2018: 01394